

Εισήγηση ελεύθερου επαγγελματία

Γιάννης Κλ. Ζερβός
Αρχιτέκτων Μηχανικός
6944183079

Διευκρινίσεις γύρω από την «ενσωματωμένη διατήρηση»,
της ακίνητης πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς,
στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.

Ημερίδα ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ για τον νέο ΓΟΚ

Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων
12 Μαρτίου 2010

Με την «ευκαιρία» της οικονομικής κρίσης φαίνεται ότι η πολιτεία προσπαθεί να αλλάξει τον τρόπο σύστασης και λειτουργίας της κρατικής μηχανής και να ωθήσει την ανάπτυξη σε άλλη κατεύθυνση από αυτήν που μας έφερε στο σημείο που βρισκόμαστε.

Το πρόβλημα του είδους της ανάπτυξης και των ορίων της σε σχέση με τις αντοχές της φύσης, έχει επισημανθεί ήδη από τα έτη 60'. Από τότε, τα κράτη μέλη του Ο.Η.Ε. και του συμβουλίου της Ευρώπης προσπαθούν να βρουν ισορροπίες και λύσεις. Μέχρι σήμερα, φαίνεται ότι έχουν συμφωνήσει στο ότι **η αιεφόρος ανάπτυξη αποτελεί επιστημονικό και θεσμικό μονόδρομο στον οποίο πρέπει να συντονιστούν όλα τα κράτη.**

Το ελληνικό Σύνταγμα στον τομέα της διαχείρισης των πολιτιστικών και φυσικών αγαθών έχει επικαιροποιήσει, σε κάποιον βαθμό, το άρθρο 24 στην κατεύθυνση της Αειφορίας.

Η χωροταξική και πολεοδομική νομοθεσία δεν έχει ακόμα συνειδητοποιήσει την ουσία της «ενσωματωμένης διατήρησης» της κληρονομιάς.

Ο Νόμος «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»¹ μοιάζει με «μεσαιωνικό φρούριο» που προσπαθεί να αμυνθεί από το «ξέφραγο αμπέλι» των άπειρων ερμηνευτικών εγκυκλίων του **Γ.Ο.Κ.**

Οι δύο αυτοί Νόμοι επικαλούνται στις Αιτιολογικές Εκθέσεις τους την ύπαρξη της σύμβασης της Γρανάδας², αποφεύγουν όμως συστηματικά την ουσιαστική ενεργοποίησή της.

Τέλος, τα προεδρικά διατάγματα για τους παραδοσιακούς οικισμούς επιμένουν να τροφοδοτούν τον Ελλαδικό χώρο με την αισθητική του **«νεοπαραδοσιακού υποκατάστατου»³.**

Πιστεύω ότι η μόνη λύση απεγκλωβισμού από αυτήν την κατάσταση, είναι ο συντονισμός της επικείμενης θεσμικής μεταρρύθμισης στο πνεύμα και στο γράμμα των Διεθνών Συμβάσεων, που έχει κυρώσει η Ελλάδα ή εκείνων που θα έπρεπε να έχει κυρώσει και ενεργοποιήσει.

Για αυτόν το λόγο, παραθέτω μια σύντομη ιστορική αναδρομή του πως διαμορφώθηκε μέχρι σήμερα η Πολιτιστική Πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης, του οποίου η Ελλάδα είναι μέλος.

Θεμέλιοι λίθοι αυτής της πολιτικής⁴ είναι:

¹ Νόμος 3028/2002, ΦΕΚ 153

² Νόμος 2039/1992, ΦΕΚ 61

³ *Συντήρηση και αναβίωση παραδοσιακών κτιρίων και συνόλων*, ΒΟΛΟΣ 1981, πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου, σ. 12.

⁴ *Orientation pour le développement de législations et de systems de gestion du patrimoine culturel*, Edition du Conseil de l'Europe 2000.

- Η Αειφόρος Ανάπτυξη⁵
- Η Ενσωματωμένη Διατήρηση⁶
- Η συμμετοχή της κοινωνίας

1931----Ο Χάρτης των Αθηνών για την αποκατάσταση των Ιστορικών Μνημείων

- Στο «Πρώτο Διεθνές Συνέδριο των Αρχιτεκτόνων και Ειδικών των Ιστορικών Μνημείων» που έγινε το 1931 στην Αθήνα, υιοθετήθηκε η «**Carta del Restauro**»⁷, σαν κατάληξη και κωδικοποίηση της μέχρι τότε διεθνούς εμπειρίας στην οποία είχαν συμβάλει διαχρονικά, από τον δέκατο ένατο αιώνα:

στην Αγγλία – Ruskin και Morris,	(Restauro Romantico)
στην Γαλλία – Viollet Le Duc,	(Restauro Stilistico)
στην Ιταλία -- Boito, Beltrami, Giovannoni,	(Restauro Storico)
- Το 1931 στην Αθήνα, μπήκαν οι βάσεις της διεθνούς συνεργασίας στα θέματα της «διατήρησης», στο πλαίσιο κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων του ΟΗΕ.
- Ο Χάρτης των Αθηνών ασχολήθηκε με μεμονωμένα μνημεία καλλιτεχνικού, ιστορικού και επιστημονικού ενδιαφέροντος, με αρχαιολογικούς τόπους και το άμεσο περιβάλλον τους.
- Ενέκρινε την χρήση σύγχρονων υλικών και μεθόδων στις αποκαταστάσεις, υπό τον όρο της διάκρισης και της αναγνωρισιμότητας, σε σχέση με τα αυθεντικά, πρωτότυπα μέρη.
- Εισήγαγε την έννοια της διεπιστημονικής συνεργασίας.
- Υπογράμμισε την ανάγκη στενής συνεργασίας μεταξύ Αρχιτεκτόνων και Αρχαιολόγων.
- Προέτρεψε τα κράτη να λάβουν **μέτρα προστασίας του δημοσίου συμφέροντος έναντι του ιδιωτικού**. Προέβλεψε μάλιστα και τις πιθανές αντιδράσεις εκ μέρους των ιδιοκτητών για τις θυσίες που θα καλούνταν να κάνουν λόγω των μέτρων αυτών.

⁵ Ο.π., Sustainable Development - Développement Durable – Sviluppo Sostenibile

⁶ Ο.π., Integrated Conservation – Conservation Intégrée – Conservazione Integrata

⁷ www.icomos.org/athens_charter.html

Πρώτη Διευκρίνιση

Για αυτού του είδους τα μέτρα, στη διεθνή βιβλιογραφία, έχει επικρατήσει ο όρος «παθητική διατήρηση» ή «προστασία»

- **«Παθητική προστασία»⁸**, όταν δηλαδή, για το κοινωνικό όφελος, το δημόσιο υποχρεώνει τον ιδιοκτήτη να επωμισθεί το κόστος της διατήρησης του πολιτιστικού αγαθού.
- **«Ενεργητική προστασία»⁹**, λέγεται η προστασία όταν ασκείται από τον ιδιώτη στην περιουσία του, με την οικονομική βοήθεια του κράτους.
- Η **«Ενσωματωμένη προστασία»¹⁰**, ασκείται σφαιρικά, στο σύνολο της δημόσιας και της ιδιωτικής περιουσίας, από τον δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό τομέα, που μεταξύ τους είναι σε πλήρη συντονισμό.
- Ο συντονισμός αυτός επιτυγχάνεται μέσω του σχεδιασμού. Ο ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός, αειφόρος κατά το Σύνταγμα, πρέπει να είναι σε θέση να ενσωματώνει όλες της τομεακές πολιτικές, μεταξύ των οποίων πρωτεύοντα ρόλο έχει η πολιτική διατήρησης και αξιοποίησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Για την Ελλάδα η κληρονομιά αυτή αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα.

Με τον όρο «Διατήρηση», εννοείται:

- Η καταγραφή
- Η αξιολόγηση
- Η νομική προστασία
- Η διαρκής συντήρηση
- Η εύρεση κατάλληλης χρήσης, για σκοπό ωφέλιμο στη κοινωνία.
- Η ενδεχόμενη προσαρμογή και αποκατάσταση, σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης.

⁸ ROBERTO DI STEFANO, *Il recupero dei valori*, Napoli 1979, σ. 35.

⁹ Ο.π. σ. 35

¹⁰ Ο.π. σ. 35

**1964----Διεθνής Χάρτης για τη διατήρηση και την αποκατάσταση
Μνημείων και Τοποθεσιών
(Χάρτης της Βενετίας)**

- Το 1964 στη Βενετία, στο «*Δεύτερο Παγκόσμιο Συνέδριο των Αρχιτεκτόνων και Ειδικών των Ιστορικών Μνημείων*»¹¹, γίνεται η επικαιροποίηση των αρχών και η διεύρυνση του σκοπού του Χάρτη των Αθηνών.
- Η έννοια του ιστορικού μνημείου επεκτείνεται, από το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο στην αστική και αγροτική τοποθεσία, από τις μεγάλες δημιουργίες στα ταπεινά έργα, που με τον καιρό απέκτησαν πολιτιστική σημασία. Η σημειακή προστασία του 1931 διαχέεται προς την έννοια του συνόλου και της τοποθεσίας.
- Για τη σωστή διατήρηση είναι απαραίτητη η συνεχής συντήρηση του μνημείου και του άμεσου περιβάλλοντός του.
- Είναι απαραίτητη η εξεύρεση της κατάλληλης χρήσης του, για κάποιο σκοπό ωφέλιμο στην κοινωνία.
- Η οποιαδήποτε επέμβαση πρέπει να φέρει τη σφραγίδα της εποχής μας, ώστε να διακρίνεται από τα πρωτότυπα μέρη και να μην πλαστογραφούνται τα καλλιτεχνικά και ιστορικά τεκμήρια.
- Οι αξιόλογες προσθήκες όλων των εποχών, στην σημερινή υπόσταση ενός μνημείου, πρέπει να γίνονται σεβαστές.
- Σκοπός της αποκατάστασης δεν είναι η ενότητα του αρχικού ρυθμού. Σκοπός είναι η διατήρηση και αποκάλυψη των αισθητικών και ιστορικών αξιών κάθε φάσης, μετά από αξιολόγηση (**Restauro Critico**).

Δεύτερη Διευκρίνιση

Ο Χάρτης της Βενετίας καθιερώνει την έννοια της δυνατότητας συνύπαρξης όλων των ιστορικών διαστρωματώσεων, μετά από αξιολόγηση. Οι σύγχρονες παρεμβάσεις αποκατάστασης, δεν επιτρέπεται να πλαστογραφούν, να αντιγράφουν, να συμπληρώνουν μιμητικά, τα αυθεντικά μέρη.

Η αντίληψη αυτή βασίζεται στο ότι η πρωτότυπη υλική υπόσταση του Μνημείου είναι μοναδική και ανεπανάληπτη.

Η αντίληψη αυτή είναι θεμέλιος λίθος των Ευρωπαϊκών Συμβάσεων που αφορούν την ακίνητη κληρονομιά. Εφαρμόζεται μέχρι σήμερα στην αρχιτεκτονική και

¹¹ www.international.icomos.org/e_venice.htm

την αρχαιολογική κληρονομιά, **με εξαίρεση τα έργα του Μοντέρνου Κινήματος και πέραν αυτών, τα έργα που ανήκουν «στην εποχή της τεχνικής αναπαραγωγής των»¹².**

Για αυτά τα έργα η έννοια της αυθεντικότητας δεν αφορά μόνο την πρωτότυπη κατασκευή τους αλλά και τα πρωτότυπα σχέδια του αρχιτέκτονα βάσει των οποίων υλοποιείται η κατασκευή. Τα σχέδια του αρχιτέκτονα, αντιστοιχούν στο αρνητικό της φωτογραφίας ή στη μουσική παρτιτούρα. Η όποια υλοποίησή τους αποτελεί μία από τις πιθανές ερμηνείες.

Τρίτη Διευκρίνιση

Το 1972 δημοσιεύτηκε ένα βιβλίο, πού έκανε αίσθηση σε παγκόσμιο επίπεδο και ανάγκασε τη διεθνή κοινότητα να θέσει τα θέματα προστασίας σε άμεση σχέση με τα θέματα της ανάπτυξης. Το βιβλίο με τίτλο **«The limits to growth»¹³**, ήταν αποτέλεσμα ενός ερευνητικού προγράμματος του Μ.Ι.Τ., που προώθησε το «Club της Ρώμης», μία ομάδα επιχειρηματιών, διανοουμένων και επιστημόνων. Το πρόγραμμα βασίστηκε στην προσομοίωση ενός μαθηματικού μοντέλου, που στην τρίτη του εφαρμογή, την λεγόμενη «World 3», **προέβλεπε ότι η βιομηχανική και η δημογραφική ανάπτυξη της ανθρωπότητας θα ξεπερνούσε σε λίγες μόλις δεκαετίες την φέρουσα ικανότητα του παγκόσμιου περιβάλλοντος.**

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι, στην Στοκχόλμη, τον Ιούνιο του 1972 πραγματοποιήθηκε η **«Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον»¹⁴** και τον Νοέμβριο του ιδίου έτους, στην γενική συνέλευση της UNESCO στο Παρίσι, υπογράφηκε η **«Σύμβαση για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς»¹⁵.**

Από τότε, διατυπώθηκε ρητά η αναγκαιότητα της διεθνούς συνεργασίας, μεταξύ ανεπτυγμένων και μη ανεπτυγμένων κρατών μελών του ΟΗΕ, με κύριο σκοπό να καταστήσουν την παγκόσμια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη ισόρροπη και συμβατή με την προστασία και τη βελτίωση του Ανθρώπινου Περιβάλλοντος, που αποτελείται από το φυσικό και το ανθρωπογενές σε αλληλεξάρτηση.

¹² WALTER BENJAMIN, *L'opera d'arte nell'epoca della sua riproducibilità tecnica*, Torino 1966, σ. 22.

¹³ DONELLA MEADOWS, JORGEN RANDERS, DENNIS MEADOWS, WILLIAM W. BEHRENS, *Limits to growth*, 1972,

¹⁴ www.unep.org

¹⁵ N. 1126/81

Από τότε, τα κράτη μέλη του ΟΗΕ συμφώνησαν ότι **«πρέπει να υιοθετηθεί στον αναπτυξιακό σχεδιασμό μία προσέγγιση ενσωμάτωσης και συντονισμού»**¹⁶ όλων των επί μέρους τομέων, για μία πιο ορθολογική διαχείριση των πόρων του πλανήτη, με στόχο την μεγιστοποίηση του κοινωνικού, οικονομικού και περιβαλλοντικού οφέλους, **«για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές»**¹⁷.

Από τότε διατυπώθηκαν οι βασικές συνιστώσες της έννοιας της Αειφορίας, **πολύ πριν την δημοφιλή διατύπωση της επιτροπής «Brundtland», το 1987**¹⁸.

Δηλαδή, από το 1972 ξεκίνησε η προσπάθεια εφαρμογής της στρατηγικής για την **«αιφόρο ανάπτυξη»**. Σε αυτή τη στρατηγική «ενσωματώνεται», με πρωτεύοντα ρόλο, η «διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς». Η υπογραφή της σύμβασης στο Παρίσι το 1972, αποτελεί το πρώτο δεσμευτικό βήμα σε παγκόσμιο επίπεδο στον τομέα του πολιτισμού και στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής.

Τέταρτη Διευκρίνιση

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, εκείνη την περίοδο, μόλις είχε υιοθετήσει το 1969, στο Λονδίνο, την **«Σύμβαση για την προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς της Ευρώπης»**¹⁹, στο πνεύμα της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Σύμβασης του 1954²⁰.

Αμέσως μετά αποφασίζει την σύνταξη του **«Ευρωπαϊκού Χάρτη για την Αρχιτεκτονική Κληρονομιά»**²¹, τον οποίο παρουσιάζει το 1975 στο Amsterdam. Το Συμβούλιο της Ευρώπης σε αυτό το Χάρτη δηλώνει ότι προωθεί με αποφασιστικότητα μία κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική για την Αρχιτεκτονική Κληρονομιά, η οποία βασίζεται ρητά στις αρχές της **«Ενσωματωμένης Διατήρησης»**, δηλαδή την ενσωμάτωση της κληρονομιάς στην κοινωνική ζωή και στα αναπτυξιακά σχήματα μέσω του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού.

¹⁶ Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment-Stockholm 1972.Principle 13

¹⁷ Ο.π.,παρ. 6,Principle 1,2.

¹⁸ *“Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”* Τίτλος εισήγησης, *Our common future* Πρόεδρος της WCED, επιτροπής του ΟΗΕ για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, ήταν η τότε πρωθυπουργός της Νορβηγίας, Gro Harlem Brundtland.

¹⁹ N.1127/1981

²⁰ ETS 18 - European Cultural Convention, <http://conventions.coe.int>

²¹ www.icomos.org/docs/euroch_e.html

Το έτος 1975 είχε κηρυχθεί «Ευρωπαϊκό Έτος για την Αρχιτεκτονική» και στο Amsterdam, έγινε το τελικό συνέδριο που κατέληξε με την γνωστή **«Διακήρυξη»**²².

Το 1976, υιοθετείται από επιτροπή υπουργών, η **«Απόφαση (76) 28»**²³, η οποία αφορά την προσαρμογή των νόμων και των κανονισμών στις απαιτήσεις της **«Ενσωματωμένης Διατήρησης»** της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. Για την υλοποίηση αυτής της κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής, τα κράτη μέλη πρέπει, με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, να προωθήσουν αλλαγές στη νομοθεσία, την οικονομία, την διοίκηση και την εκπαίδευση.

Το 1985, στη Γρανάδα, το Συμβούλιο της Ευρώπης καταλήγει στη **«Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης»**²⁴. Στην Ελλάδα κυρώθηκε με το Νόμο 2039/92.

Πέμπτη Διευκρίνιση

Η Ευρωπαϊκή πολιτιστική πολιτική αφορά το σύνολο της **Υλικής** και της **Άυλης**²⁵ κληρονομιάς.

Η **Υλική** κληρονομιά διαρθρώνεται στην Ακίνητη και την Κινητή.

Η **Ακίνητη** αποτελείται από την Αρχιτεκτονική και την Αρχαιολογική

Η **Σύμβαση της Γρανάδας** εκφράζει πλήρως την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πολιτική, στον τομέα της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς.

Στην αιτιολογική έκθεση²⁶ **χαρακτηρίζεται σαν «...κορύφωση και σταθμός αφετηρίας...».**

- Κορύφωση, σαν «...νομική επικύρωση σε διεθνές επίπεδο της εικοσαετούς Ευρωπαϊκής συνεργασίας στα θέματα της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς...».
- Σταθμός αφετηρίας, διότι «...αποτελεί ένα νέο πλαίσιο για την συνεργασία των κρατών μελών του Συμβουλίου...», ώστε «...τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν στα εθνικά συστήματα των νόμων και των κανονισμών στις απαιτήσεις της ενσωματωμένης διατήρησης».

²² *The Declaration of Amsterdam*, CONGRESS ON THE EUROPEAN ARCHITECTURAL HERITAGE 21-25 October 1975

²³ *Resolution (76) 28*, COUNCIL OF EUROPE – COMMITTEE OF MINISTERS

²⁴ *Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe*, GRANADA 3/10/1985.

²⁵ Tangible and intangible.

²⁶ ETS – 121, Explanatory Report, Convention of the Protection of the Architectural Heritage of Europe, GRANADA 3/10/1985.

Με αυτή την «καινούργια» λογική της Ενσωματωμένης Διατήρησης, το Συμβούλιο της Ευρώπης αισθάνεται την ανάγκη να επικαιροποιήσει, στο πνεύμα της Διακήρυξης του Amsterdam, την *Σύμβαση του Λονδίνου για την Αρχαιολογική κληρονομιά*²⁷, που το ίδιο το Συμβούλιο είχε θεσπίσει λίγα χρόνια νωρίτερα, το 1969.

Το 1992 στη Valletta της Μάλτας, ανοίγει σε υπογραφές η «*Σύμβαση για την Αρχαιολογική Κληρονομιά της Ευρώπης, (αναθεωρημένη)*»²⁸.

Η Σύμβαση της Γρανάδας και η Σύμβαση της Μάλτας θεσμοθετούν την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πολιτική για την Ακίνητη Κληρονομιά, δηλαδή την Αρχιτεκτονική και την Αρχαιολογική.

Οι δύο αυτές Συμβάσεις, εκφράζουν τις αρχές της Διακήρυξης του Amsterdam. Βασίζονται ρητά στους ορισμούς και στην μεθοδολογία της Σύμβασης του 1972 και στον Χάρτη της Βενετίας, του οποίου η «**νομική δεσμευτικότητα**» έχει επισημανθεί από το 1995, σαν ερμηνευτικό συμπληρωματικό κείμενο της συνθήκης της Γρανάδας²⁹.

Έκτη Διευκρίνιση

Τα κείμενα που εκφράζουν την Ευρωπαϊκή πολιτική για την Ενσωματωμένη Διατήρηση της Ακίνητης Κληρονομιάς κυρίως ασχολούνται με τις διαδικασίες Ενσωμάτωσης και Διατήρησης μιας Κληρονομιάς που δημιουργήθηκε σε άλλες εποχές και «**πρέπει να περάσει στις μελλοντικές γενιές στην αυθεντική της κατάσταση**»³⁰, διότι «**κάθε γενιά δίνει διαφορετική ερμηνεία στο παρελθόν και αντλεί καινούργια έμπνευση από αυτό**»³¹.

Τι προβλέπουν τα κείμενα αυτά για την Σύγχρονη Αρχιτεκτονική Δημιουργία και μάλιστα όταν υλοποιείται σε ένα χαρακτηρισμένο ιστορικό περιβάλλον;

Στη «Διακήρυξη του Amsterdam» διαβάζουμε:

«...τα καινούργια κτίρια του σήμερα θα είναι η Κληρονομιά του αύριο, πρέπει να εξασφαλιστεί με κάθε προσπάθεια, η σύγχρονη Αρχιτεκτονική να είναι υψηλής ποιότητας».

²⁷ N.1127/81, *Convention – Européenne pour la Protection du Patrimoine Archéologique 1969*.

²⁸ European Convention on the Protection of the Archeological Heritage (Revised), Μέχρι το 2005 την είχαν κυρώσει 33 από τα 46 κράτη μέλη του Συμβουλίου. Η Ελλάδα την υπέγραψε την 16/1/1992, ενώ μέχρι σήμερα δεν την έχει κυρώσει.

²⁹ ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗΣ, *Η νομική δεσμευτικότητα του Χάρτη της Βενετίας*, Αρχιτεκτονικά Θέματα 29 1995, σ. 35.

³⁰ *European Charter of the Architectural Heritage*, COUNCIL OF EUROPE, October 1975, παρ. 2.

³¹ Ό.π., παρ. 3.

Στη «RESOLUTION (76) 28»:

«...οι φορείς που είναι υπεύθυνοι για την προστασία της πολιτιστικής Κληρονομιάς..., ...πρέπει να εξασφαλίζουν ότι **οι καινούργιες κατασκευές που είναι κοντά σε Μνημεία ή μέσα σε σύνολα κτιρίων, να σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε και να ενσωματώνουν τις αισθητικές αντιλήψεις του σήμερα και να εναρμονίζονται με τα παλιά κτίρια**».

Στον «Διεθνή Χάρτη για την προστασία των Ιστορικών Πόλεων»³²:

«...**Η εισαγωγή στοιχείων σύγχρονου χαρακτήρα, με τη φροντίδα να μην βλάψουν την αρμονία του συνόλου, μπορεί να συμβάλει στον εμπλουτισμό του**».

Έβδομη Διευκρίνιση

Από τα κείμενα που θεσμοθετούν την Ευρωπαϊκή πολιτική για την ενσωματωμένη διατήρηση προκύπτει σχηματικά ότι:

- «Το παλιό», πρέπει να διατηρείται στην αυθεντική του κατάσταση.
- «Το καινούργιο», πρέπει να ενσωματώνει τις αισθητικές αντιλήψεις του σήμερα και να εναρμονίζεται με το παλιό.

Άρα:

- Η αυθεντική κατάσταση -----είναι η θέση.
- Η σύγχρονη αισθητική αντίληψη-----είναι η αντίθεση.
- Η εναρμόνιση-----είναι η σύνθεση.

Αυτή είναι η δουλειά του Αρχιτέκτονα.

Αυτή τη δουλειά δεν πρέπει να την εμποδίζει ο Γόρδιος δεσμός της Εθνικής Νομοθεσίας.

Νέο Ψυχικό 9/3/2010

Γιάννης Κλ. Ζερβός

³² ICOMOS, *Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas* (Washington Charter 1987)